

Faculty of
Psychology and
Educational Sciences
"Ovidius" University
of Constanta, Romania

BLACK SEA JOURNAL OF PSYCHOLOGY

www.bspsychology.ro

9 772068 464001

The specifics of the professional training of students with disabilities in special education

Damian Totolan¹, Andreea- Cosmina Stanciu²

Ovidius University of Constanta, Faculty of Psychology and Educational Sciences²
damiantotolan@yahoo.com

Abstract. The aim of this paper was to prepare students with disabilities in special education for work, as the title of the paper suggests: "Preparation for work of students with disabilities in special education". Therefore, the purpose of this paper was to identify suitable occupations for young people with disabilities after high school. The paper is divided into theoretical chapters and applied research chapters. The theoretical chapters present scientific information about the personality and cognition of people with intellectual disabilities. In the other chapters are exposed the research methodology but also the presentation, analysis and interpretation of the results from the application of the tests. The tests applied are: E. P. I. Inventory (Eysenck Personality Inventory) and Inventory of professional interests (according to Holland's typology). These were applied individually to a sample of 10 students.

Keywords. specific, training, students, disabilities, education

Introducere

Pornind de la prezenta lege organică privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități adoptată de către parlament în articolul 1 (**LEGE** Nr. 60 din 30.03.2012), precum: "Prezenta lege reglementează drepturile persoanelor cu dizabilități în vederea incluziunii sociale a acestora, garantării posibilității participării lor în toate domeniile vieții fără discriminare, la un nivel identic cu ceilalți membri ai societății, având ca bază respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului", este subliniată nevoia acestora de echilibru socio-economic dar și de procesele psihopedagogice de integrare și dezvoltare profesională.

Dezvoltarea profesională ale acestor indivizi dar nu numai, are un caracter continuu deoarece societatea este într-o continuă avansare, modificare și divestificare ceea ce determină nevoia de adaptare a indivizilor la noile cerințe ale societății pentru a putea face față acestora. Pentru ca indivizii cu deficiențe să ajungă să se integreze și să se dezvolte profesional prin anumite programe specifice, este importantă o depistare cât mai precoce a eventualelor dizabilități sau tulburări cognitive, ce i-ar putea îngrădi copilului orizonturile formării, dezvoltării optime în plan psiho-social. O depistare precoce a tipului și gradului dizabilității duce la o mai bună valorizare a disponibilităților psihice, prin includerea în mediul educativ adecvat, adaptat cerințelor educative ale fiecărui copil, în vederea unei evoluții reale și eficiente.

Am ales să studiez această temă deoarece există numeroase probleme în ceea ce privește includerea deficiențelor de intelect, dar și a celorlalți deficienți în piața muncii. Așadar, am expus datele cercetate într-o lucrare care conține două părți. Prima parte este reprezentată de cadrul teoretic, care este împărțit în capitolul 1 și 2. În capitolul 1 am evidențiat specificul dezvoltării și învățării copiilor cu deficiență de intelect, urmând ca în capitolul 2 să aprofundez specificul pregătirii profesionale ale acestora. A doua parte a cercetării cuprinde alte două capitole, respectiv capitolul 3 și capitolul 4, unde primul dintre ele conține metodologia cercetării, în care am subliniat obiectivele, scopurile, ipotezele cercetării, dar și eșantionul pe care au fost aplicate testele iar mai apoi studiate și interpretate. Organizarea cercetării a depins de tehnicile și metodele aplicate, mai exact: Inventarul E.P.I. (Eysenck Personality Inventory), care testa temperamental indivizilor și Inventarul de interese profesionale (după tipologia lui Holland), care analizează tipul de personalitate. Ultimul capitol este destinat expunerii, interpretării și analizei cantitative și calitative a rezultatelor obținute în investigație.

Specificul dezvoltării și învățării elevilor cu deficiențe de intelect

Există o categorie de persoane, care datorită unor afecțiuni cerebrale suferite în perioada timpurie a procesului de dezvoltare sunt dezavantajați în comparație cu restul persoanelor. Această categorie este reprezentată de copii, adolescenți și tineri cu deficiență de intelect, ce îi caracterizăm ca având cerințe educative speciale.

„Deficiența mintală se referă la fenomenul lezării organice și/sau al afectării funcționale a SNC (sistemul nervos central), cu consecințe negative asupra procesului maturizării, al dezvoltării sub diferite aspecte la individul în cauză. Handicapul mintal reprezintă dezavantajul pe care deficiența îl creează în planul relațiilor adaptative și de integrare a individului în mediul social căruia îi aparține” (Radu, Ghe., 2000, pag.17).

Termenul de „deficiență de intelect” este folosit în diferite scrieri de psihologie și sub alte denumiri, folosită fiind sinonimia, precum „înapoiere mintală”, „deficiență mintală”, „întârziere

mentală". Este indiferent ce termen alegem să folosim deoarece fiecare dintre ei se referă la același aspect, și anume inteligența, la baza căreia se află operațiile de analiză, sinteză, abstractizare și generalizare. Toate aceste operații mentale, la deficientul de intelect, sunt vizibil afectate, iar cea mai puternic afectată dintre ele fiind operația de generalizare.

„ Deficiența de intelect este o categorie foarte eterogenă din punct de vedere al etiologiei și al formelor de manifestare, al gravității fenomenului, inclusiv al caracterului, duratei și al modalităților prin care trebuie și poate fi acordat sprijinul necesar” (Verza, E. și Verza, F., 2011, pag.149).

Deficiența mentală reprezintă o deficiență ce vizează întreaga personalitate a individului, ea constituie alterarea componentei de ansamblu, integritatea biofizilogică și cea psihologică. Totodată, acest tip pe deficiență reprezintă unul dintre cele mai complexe fenomene, care are un mod dificil de abordare, atât sub aspectul studiului și al interpretării simptomelor concrete, în plan psiho-pedagogic și socio-medical, intervenție ce trebuie inițiată cât mai de timpuriu posibil și continuată pe întreg parcursul unei îndelungate perioade.

Persoanele cu deficiență de intelect nu au capacitatea de ași conștientiza trebuințele și de a formula cerințe. Ei au necesități de care nu sunt responsabili și nici apti de a și le satisface. Din acest motiv, persoanele în cauză au nevoie de sprijin multiplu. Un sprijin de care au nevoie, deasemenea, și care este unul foarte important este sprijinul acordat în planul educației. În cazul acestei categorii de persoane, capacitățile de comunicare verbală și non-verbală, atât sub unghiul înțelegerii cât și al expresiei, sunt afectate vizibil. Capacitățile ocupaționale spontane, repertoriul comportamental, competențele sociale sunt de asemenea, deosebit de deficitare.

Datorită deficitului de intelect, unii indivizi nu se pot angaja în anumite sarcini, de exemplu în activități de comunicare, legate de descrierea propriei persoane, a personalității lor, spunând că nu știu să răspundă sau că nu scriu nimic. Atunci când se întâmplă ca unii dintre aceștia să răspundă, conținutul de idei este foarte sărac, de multe ori limitându-se la descrierea aspectului fizic, iar când sunt mai multe idei, nu au o succesiune logică, sunt chiar incorecte, iar fraza scrisă are uneori, greșeli gramaticale.

Trăsăturile specifice ale deficientului mental, deși au un anumit grad de stabilitate, devin tot mai evidente odată cu înaintarea în vârstă și pe măsură ce deficiența crește.

Subiecții în cauză manifestă o rezistență mare la schimbare datorită rigidității, astfel încât aceștia se adaptează greu la situațiile noi. Lipsa de mobilitate a reacțiilor, modalitatea lentă în gândire, reacțiile comportamentale neobișnuite, denotă rigiditatea reacțiilor adaptative și comportamentele specifice.

Gândirea deficientului de intelect se caracterizează prin vâscozitatea raționamentelor, fragilitatea achizițiilor, incapacitatea de a părăsi un punct de vedere pentru altul și prin păstrarea amprentei nivelului anterior al gândirii, deși atinge un stadiu superior, regresând atunci când întâmpină o problemă. Fragilitatea și labilitatea conduitei verbale se face remarcată și prin exprimarea dificilă din punct de vedere logico-gramatical.

Personalitatea este totalitatea psihologică ce caracterizează și individualizează un om particular, este omul viu concret, empiric, pasional, rațional, deci este omul așa cum este el resimțit în afara noastră sau în ființa noastră. Personalitatea este după cum subliniază Richard Meili în scrierile sale, „ obiectul ultim și cel mai complex în psihologie”, personalitatea ocupând chiar un loc central în aceasta disciplină (Meili, R. apud Stoltz Gabriela, 2000).

Fiecare om are o personalitate ce include organismul individual, structurile psihice umane, relațiile sociale în care este inclusă persoana, înzestrarea culturală de care aceștia beneficiază. Așadar, personalitatea este un sistem bio-psiho-socio-cultural. Este cadrul de referință fundamental pentru definirea sensului și valorii explicative ale celorlalte noțiuni

psihologice, precum noțiunile de senzație, percepție, afectivitate, motivație, voință etc.acestea n-ar avea nicio semnificație dacă ar fi interpretate în sine, deci neraportate la personalitate.

„ **Personalitatea** este prima, cea mai complexă și adeseori cea mai dramatică realitate umană cu care noi luăm contact și pe care urmează să o influențăm, ameliorăm sau chiar să o schimbăm. Personalitatea reprezintă principalul ghid în modelarea concretă a omului” (Zlate, M, 2009, pag. 253-254). Atunci când vine vorba de indivizii cu deficiența de intelect, în literatura de specialitate s-a pus problema termenului de personalitate, care după părerea unor autori, acesta nu poate fi abordat și în cazul celor cu deficiență datorită imposibilității de a surprinde toate acele caracteristici care sunt proprii personalității umane.

De altă părere este Emil Verza, care apreciază că este necesar să se vorbească despre personalitate și în cazul deficiențelor mintali, mai ales despre posibilitatea de modelare a acesteia, prin intermediul procesului educativ și recuperativ-compensator. Unele dintre cele mai evidente diferențe ce fac să deosebească indivizii cu deficiență de intelect de cei normali, reiese din modul și tipul de manifestare a acestora, ce se caracterizează prin sugestibilitate și anxietate (Verza, E. și Verza, F., 2011).

Personalitatea imatură și personalitatea dizarmonică sunt predominante la deficientul de intelect, iar din acest motiv, personalitatea acestuia este bulversată și mai puțin previzibilă. Laturile personalității la deficienții de intelect sunt aceleași ca la indivizii normali, precum temperamentul, aptitudinea, caracterul, inteligența și creativitatea, însă au anumite trăsături specifice.

Temperamentul se numără printre laturile personalității care se exprimă cel mai pregnant în conduită și comportament prin mișcări, reacții afective, vorbire etc. Temperamentul reprezintă latura dinamico-energetică a personalității. Are o latură dinamică deoarece ne furnizează informații cu privire la cât de iute sau cât de lentă, de mobilă sau rigidă, de accelerată sau de domoală, de uniformă sau de neuniformă este conduita individului, iar energetică, pentru că ne arată care este cantitatea de energie de care dispune un individ și mai ales modul în care se consumă acesta.

Pentru Allport (1981), „ temperamentul se referă la sensibilitatea față de o stimulare emoțională, forța și viteza sa obișnuită de răspuns, calitatea dispoziției sale predominante și toate particularitățile fluctuației și intensității dispoziției” (Allport apud Zlate, M., 2009, pag. 273).

Temperamentul coleric este reprezentat de forța, mobilitate și echilibru, însă la deficientul de intelect, se caracterizează prin reacții inadecvate, atât din puncte de vedere cantitativ, cât și calitativ, determinând inadaptarea. Deficientul de intelect se caracterizează printr-o reactivitate patologică, reacțiile lui fiind, adesea izbucniri cu caracter episodic.

Temperamentul colecric se manifestă la persoane și prin neliniște, agitație. Această trăsătură tinde să se accentueze în cazul celor cu deficiență de intelect. Exagerarea neliniștii la deficientul de intelect apare, oarecum din reactivitatea exagerată a acestuia și din caracteristica de excitabilitate a activității nervoase superioare. Această manifestare exagerată, nu caracterizează pe toți deficienții de intelect, ci doar pe aceia la care predomină excitația, ca proces nervos

fundamental, însă la cei ce predomină inhibiția, comportamentul lor este caracterizat prin neimplicare, dezinteres și somnolentă.

O altă caracteristică a persoanelor ce au un temperament coleric este și agresivitatea, ce se manifestă prin tendințe distructive. Ținând cond că agresivitatea este un rezultat al învățării, putem considera că această caracteristică a temperamentului coleric se manifestă mai accentuat la deficientul de intelect, datorită contextelor situaționale în care ei trăiesc dar și datorită sentimentului de frustrare afectivă.

Temperamentul sangvinic este reprezentat de putere, echilibru și mobilitate. Oamenii cu asemenea temperament sunt sociabili, astfel încât stabilesc cu ușurință relații cu cei din jurul lor, sunt comunicativi și deasemenea, sunt săritori, permanent gata să ofere o mână de ajutor celor ce au nevoie de ei, sunt persoane pline de haz, spirituale, vesele, pline de viață, au un spirit de grup bine dezvoltat, fapt pentru care au tendințe de solidaritate cu grupul și acționează în interesul acestuia, au aptitudini de conducere, fiind de cele mai multe ori lideri în grupurile de care aparțin (Zlate, M., 2009).

Lucrurile stau puțin diferit, însă la deficienții de intelect cu un temperament sangvinic. Sociabilitatea lor nu se manifesta într-un mod accentuat, ea se manifestă diminuat datorită momentelor frecvente în care aceștia manifestă ostilitate față de cei din jurul lor „astfel că relațiile interpersonale devin instabile în cazul lor.

Cu toate acestea, deficientul de intelect, poate fi vesel, hazliu și nu doar ostil, dar el nu este spiritual și nu are umor ca în cazul celor normali, cu un temperament sangvinic. De cele mai multe ori, umorul celor cu deficiență de intelect se manifestă prin imitarea comportamentului celorlalți, uneori neadegvat situațiilor concrete datorită lipsei sale de înțelegere, fiind determinată de slaba capacitate de adaptare a acestuia.

Acești situație este întâlnită și în cazul manifestării spiritului de grup și a aptitudinii de conducere, dar cu toate acestea sunt cazuri în care ei pot demonstra solidaritate chiar dacă nu își conștientizează sensul comportamentului propriu. Deci, sangvinicul cu deficiență de intelect este în mare parte diferit de sangvinicul normal, acesta nefiind vioi, rapid și nu prezintă nici un grad de adaptabilitate promptă.

Temperamentul flegmatic la persoanele normale se manifestă prin putere, echilibru și inerție, caracterizându-se prin pasivitate, lipsă de interes, lipsă de inițiativă, persoana flegmatică fiind grijulie, îngăduitoare, pajnică, controlată, stăpână pe sine, demnă de încredere și calmă. Aceste caracteristici nu se mulează și pe deficienții de intelect cu un temperament flegmatic.

Pasivitatea este o trăsătură temperamentală ce se manifesta la oamenii cu deficiență de intelect, mai ales la cei la care predomină inhibiția, ca proces nervos fundamental. Dacă o persoană normală cu acest tip de temperament este grijulie, plină de atenție, de grijă față de ceilalți, prudentă și prevăzătoare, persoana cu deficiență de intelect nu dă dovadă de aceste caracteristici deoarece ea este neglijată sub toate aspectele comportamentului său, raportat atât la sine cât și la ceilalți. Persoana cu deficiență de intelect și cu un temperament flegmatic, este una exagerat de lentă în tot ceea ce face, ea are tendința de izolare și evitare a persoanelor din jur datorită introversiei și comunicării reduse.

Temperamentul melancolic, atât la persoanele cu deficiență de intelect, cât și la cele normale este caracterizat printr-o lipsă de energie, prin anxietate manifestată prin neliniște, teamă și îngrijorare nemotivată (Zlate, M., 2009). O altă caracteristică a temperamentului melancolic, dar care se accentuează la indivizii cu deficiență de intelect este nesociabilitatea.

În concluzie, melancolicul cu deficiență de intelect este caracterizat printr-un tonus și o energie scăzută. Din cauza lipsei de energie apar și stările depresive, dar nu în condiții de solicitări crescute ca la indivizii normali, deoarece aceștia nu conștientizează stresul, ocolindu-l prin fugă de efort care îi și caracterizează.

Aptitudinea este o latură instrumentală a personalității, fiind definită ca „o însușire complexă a acesteia, produs complex al întregii personalități, al întregii experiențe, al vitalității fizice, al echipamentului informațional ori al deprinderii, al metodelor de muncă, al integrării sau al conflictului intereselor, al capacităților intelectuale” (Zlate, M, 2009, pag. 278). Aptitudinile reprezintă un complex de procese și de însușiri psihice individuale, structurate într-un mod original, care permite efectuarea cu succes al anumitor activități. Acestea se clasifică în aptitudini elementare sau simple și complexe. La deficienții de intelect se poate vorbi însă, de o eventuală prezență a unor aptitudini elementare, ceea ce necesită implicare în procesul compensator-recuperator-adaptativ.

Unii deficienți au o anumită înclinație spre activități manuale, cu o capacitate relativ bună de concentrare timp mai îndelungat într-o anumită activitate de reproducere a unor modele, de memorare mecanică, iar acestea trebuie utilizate maximal în procesul instructiv-educativ.

Caracterul este o latură rațional-valorică și de auto-reglaj a personalității. El poate fi definit ca „un ansamblu încheștat de atitudini, care determină în mod relativ stabil de orientare și raportare a omului cu ceilalți semeni, la societate în ansamblu și la sine însuși” (Golu, M., 2005, pag. 66). În cazul deficienților de intelect, procesul de educație compensatorie trebuie să vizeze formarea unor trăsături caracteriale pozitive, care să faciliteze integrarea lor socială. Astfel orientarea educativ-compensatorie au ca sarcină modelarea trăsăturilor pozitive de caracter și inhibarea unor reacții temperamentale nestăpânite, care în contextul unei educații greșite, se pot consolida și dezvolta ca trăsături caracteriale negative.

Echilibrarea personalității, compensarea parțială a unor inaptitudini a indivizilor cu deficiență de intelect, poate fi realizată prin modelarea unor trăsături pozitive de caracter precum perseverența, hărnicia, modestia, receptivitatea la sfaturi pozitive, rezistența față de influențele negative etc. Personalitatea deficienților de intelect diferă în funcție de caracteristicile temperamentale de personalitatea indivizilor normali.

Particularitățile cogniției la elevii cu deficiențe de intelect

Din psihologia generală este cunoscut faptul că procesele psihice ale unei persoane sunt împărțite în trei mari categorii și anume: procesele psihice informațional-operaționale de prelucrare primară și secundară a informațiilor, procese psihice de stimulare și energizare a comportamentului și procese de reglaj psihic.

Fiecare dintre aceste categorii sunt formate din mai multe procese, prima categorie are în componența ei senzații, percepții, reprezentări, gândire, memorie și imaginație, cea de-a doua categorie este formată din motivație și afectivitate, iar ultima categorie este reprezentată de comunicare, atenție și voință. În cazul persoanelor cu deficiență de intelect, toate funcțiile și procesele psihice sunt afectate.

Senzația este un ”proces psihic de semnalizare-reflectare, prin intermediul unui singur analizator, a proprietăților simple și separate ale obiectelor și fenomenelor în forma unor imagini distincte, elementare” (Verza, E. și Verza, F., 2011, pag. 171).

Capacitatea mai mare sau mai mică a fiecărui individ de a avea senzații, reprezintă sensibilitatea individului respectiv. Ceea ce face să fie diferită de la o persoană la alta este „legea pragurilor sensibilității”, care înseamnă defapt, sensibilitatea absolută ce are capacitatea de a distinge între ei stimuli de același fel, dar cu intensități diferite.

Oamenii cu deficiență de intelect au praguri ridicate la cele două tipuri de sensibilitate, așadar, atât sensibilitatea absolută, cât și cea diferențială au valori reale scăzute. Inclusiv în țara noastră se acordă o importanță majoră pentru educația senzorială, fiind văzută ca una dintre cele mai importante proceduri ce trebuie făcute în terapia complexă a deficientului de intelect. Afectarea sensibilității afectează negativ formarea și dezvoltarea proceselor cognitive.

Percepția este un proces psihic complex, senzorial și cu un conținut obiectual, realizând reflectarea directă și unitară al ansamblului însușirilor și structurii obiectelor și fenomenelor, în forma obiectelor primare și a perceptelor. „Percepția desemnează, în sens curent atât procesul psihic de reflectare a obiectelor și fenomenelor în totalitatea însușirilor lor, cât și produsul final al acestui proces: imaginea sau perceptul. Deci, procesul perceptiv prezintă o desfășurare dinamică în conformitate cu o serie de relații obiective și necesare” (Neveanu, P.P., 1976, pag 297). N.Sillamy consideră că orice percepție este și o interpretare, ajungând la concluzia că este totodată și o stare subiectivă, care implică întreaga personalitate.

Cele mai mari dificultăți întâmpinate de deficienții mintali apar în percepția imaginilor, acestea fiind descrise nesistematic sau „virusate” de elemente nesemnificative sau străine percepute într-o situație anterioară (Avramescu Monica Delicia, 2006). Câmpul perceptiv al deficientului mintal este foarte îngust. Caracterul descriptiv al celor percepute este o trăsătură definitorie a individului cu deficiență de intelect, fiind reprezentată, totuși, într-o formă naivă și încărcată de enumerări.

Consecința unei activități perceptive lente, rigide, dezorganizate și sensibilitatea scăzută a deficienților mintali, fac ca percepțiile să fie formate de caracterul fragmentar, incomplet, limitat. Apariția confuziilor de ordin perceptiv la tinerii cu deficiență de intelect, sunt determinate de insuficiența de analiză, fapt pentru care percepțiile lor sunt vag diferențiate și insuficient de specifice.

Deficienții de intelect se pot defini printr-un volum limitat și o accentuată nediferențiere a celor percepute, aflate în strânsă legătură cu lipsa lor de activism și caracterul încetinit al actului senzorial-perceptiv (Rubinștein, S.I., apud Verza, E. și Verza, F., 2011).

Procesul psihic, care permite acțiunea mentală cu obiectul în absența lui, dar cu condiția ca acesta să fi acționat cândva asupra organelor noastre de simț, poartă denumirea de reprezentare (Zlate, M., 2009).

Reprezentările mai pot fi înțelese și ca imagini mintale secundare ale realității. La cei cu deficiența de intelect se observă imposibilitatea de a structura un câmp de reprezentare cu ajutorul simbolurilor. Acest lucru dovedește funcționarea slabă și chiar absența limbajului interior.

După P. Popescu-Neveanu, reprezentarea este un „ proces cognitiv-senzorial de semnalizare, în forma unor imagini unitare, dar schematice, a însușirilor concrete și caracteristice ale obiectelor și fenomenelor, în absența acțiunii directe a acestora asupra analizatorilor” (Neveanu, P.P., 1976, pag. 46). Reprezentările sunt grupate în reprezentări simple, la baza căreia se află experiențele perceptive ale unui individ cu obiectele și fenomenele lumii înconjurătoare și în care este implicat, reprezentări complexe, adică tot experiența individuală dar au în vedere procese mai complexe de interacțiune între analizatori și participarea mai

intensă a operațiilor gândirii, precum reprezentările spațiale, de timp și de mișcare. Ultima grupare este formată de reprezentări construite în care, deși la bază este tot experiența individuală, imaginile sunt supuse unei intense prelucrări prin gândire și imaginație. Un bun exemplu este dat de reprezentările fantastice (Verza, E. și Verza, F., 2011).

Din mai multe experimente de investigații, mai mulți autori au descris reprezentările celor cu deficiență mintală, bazate pe reproducerea în desen a unor obiecte și imagini cunoscute de aceștia din experiențe anterioare, ajungând la anumite concluzii. Ei au observat la oamenii cu respectiva deficiență un caracter îngust și unilateral de reprezentări, o slabă diferențiere dintre reprezentările din aceeași categorie, asemănătoare, adică dificil de realizat. Tot la aceștia s-a evidențiat pierderea treptată și într-un ritm susținut a specificului reprezentărilor formale, reproducerea în desene cu mare greutate și inexactități a poziției, mărimii și formei obiectelor desenate, ceea ce semnifică greutăți deosebite pe care aceștia le întâmpină în reprezentarea spațiului, dar și tendința de pierdere rapidă a noilor imagini mentale, obținute în contactul cu obiectele reale și înlocuirea lor cu elemente mai vechi, din propria experiență su aceeași categorie de obiecte.

Toate aceste caracteristici se reflectă în mod negativ asupra întregii lor activități de cunoaștere și în activitățile de învățare. Obiectivul învățării mediate este acela de a forma reprezentări interne, atenția fiind concentrată și stabilă. Se urmărește folosirea unor strategii de memorare, de explorare și de dezvoltare de probleme, formarea capacității autoreglatoare a limbajului și nu în ultimul rând, gândirea reflexivă.

P. Popescu-Neveanu definește gândirea ca „ proces cognitiv de însemnătate centrală în reflectarea realului , care prin intermediul abstractizării coordonate în acțiuni mentale, extrage și prelucrează informații despre relațiile categoriale și determinative în forma conceptelor, judecăților și raționamentelor” (Neveanu, P.P., 1976, pag. 57).

Gândirea deficienților mintali are anumite trăsături specifice, fiind deficitară la nivelul proceselor superioare ale gândirii. Una dintre trăsături este aceea că există lacune majore în achiziția conceptelor abstracte și o slabă capacitate de discernământ, în gândirea acestora apar și dezordini intelectuale. Gândirea concretă, situativă, bazată pe clișee verbale și imposibilitatea de realizare a conexiunilor, incapacitatea de sinteză, de structurare a formelor și a structurilor parțiale în ansambluri, dar și raționamentele incomplete determină alte trăsături ale gândirii la indivizii cu deficiență de intelect.

Oamenii cu asemenea deficiență au o gândire fragmentală, labilă, lipsită de funcția de elaborare și generalizare. Aceștia sunt incapabili să vadă în ansamblu. În cazul persoanelor cu deficiențe intelectuale, gândirea este supusă unei accentuate întârzieri în dezvoltare și interacționând cu celelalte funcții și procese psihice, focalizează insuficiențele întregii activități cognitive, determinând scăderea uneori drastică a eficienței intelectuale.

O altă trăsătură a gândirii specifice celor cu deficiențe intelectuale o reprezintă inerția proceselor gândirii, dereglare a mobilității proceselor nervoase fundamentale, adică excitația și inhibiția, pe care se bazează activitatea nervoasă superioară.

Imaginația este un proces psihic „ solidar și analog cu gândirea” aparținând cogniției superioare. Imaginația reprezintă un proces de operare cu imagini mentale, de combinare sau construcție imagistică, prin care acționăm asupra realului, posibilului și viitorului” (Neveanu, P.P., 1976, pag. 324).

Cea mai importantă caracteristică a imaginației este mobilitatea. Imaginația interacționează cu reprezentarea, cu limbajul, cu procesele mnemice și cu alte laturi ale personalității. Pentru a fi realizată, imaginația se bazează pe operații mentale generale, de analiză, sinteză, clasificare, comparație etc. Aceste operații fiind specifice în primul rând gândirii. La deficienții de intelect, imaginația este săracă și neproductivă, aceasta apărând frecvent ca tulburări ale imaginației, sub forma minciunii și a confabulației

Dificultățile în situațiile de învățare în domenii precum geografie, biologie etc. La deficienții de intelect apar datorită particularităților imaginației lor. În activitățile de acest tip, ei trebuie dirijați și sprijiniți, la început prin analize și secvențe și prin raportare la contexte de obiecte geografice reale din teren, pentru ca apoi să se poată realiza unificarea secvențelor în întregul vizat și trecerea la operarea cu reprezentări în plan mental.

Indivizii cu deficiența de intelect nu înțeleg nici mesajul indirect al unor texte de citire, cum ar fi un text din domeniul istoriei, în care, de regulă, aceștia nu reușesc să sesizeze înlănțuirea cronologică între evenimentele descrise, ei nu înțeleg sensul figurat al povestirilor istorice și al legendelor. Dezvoltarea compensatorie a imaginației se realizează prin formarea unui program zilnic cu astfel de activități care solicită imaginația.

Creativitatea este o trăsătură fundamentală a imaginației, prin care aceasta se valorifică foarte diferențiat de la individ la individ și de la un context la altul.

Memoria cuprinde mecanismele prin care o achiziție oarecare rămâne disponibilă, putând fi reamintită și utilizată. La om memoria este mijlocită, deoarece presupune operarea cu anumite instrumente care joacă rol de stimuli, mijloace prin intermediul cărora acesta pune stăpânire pe propria conduită mnemică pe care o organizează și o dirijează (Zlate, M., 2009).

Memoria presupune organizarea și structurarea materialului de memorat și este implicată în marile comportamente ale vieții omului, adică cunoașterea și învățarea, înțelegere și rezolvare de probleme, inteligență și creație. Fără memorie, omul ar trai un continuu prezent, iar viața sa psihică ar fi haotică, spontană, fără stabilitate, durabilitate și finalizare în timp.

La deficienții de intelect, memoria are funcție compensatorie, suplinind insuficiența dezvoltare a proceselor cognitive superioare. În cazul acestor indivizi, capacitatea de reținere se bazează pe memoria mecanică, fiind de scurtă durată. În cazurile sevede ale deficienței de intelect, memoria poate fi aproape inexistentă. Memoria este unul dintre procesele psihice cel mai ușor educabile în cazul deficiențelor de intelect.

Există o serie de factori care facilitează memorarea, inclusiv la cei cu deficiența de intelect, unii dintre ei fiind: interesul, fiind o condiție a înțelegerii scopului învățării și a utilizării cunoștințelor ce trebuie memorate, activismul, prin rezolvare de situații problemă prin efort de analiză și organizare a materialului de învățat și afectivitatea procesului de învățare, adică desfășurarea activităților cognitive pe un fond emoțional optim. Pentru ca materialul dat spre memorare să fie învățat mai bine de către persoanele cu deficiență de intelect, este de preferat să se diversifice condițiile în care materialul respectiv este perceput și memorat din nou, iar în procesul repetării să se pună în fața subiecților sarcini variate.

Paul Popescu-Neveanu definește afectivitatea ca fiind o proprietate a subiectului de a resimți emoții și sentimente, ansamblul proceselor, al stărilor și reacțiilor emoționale și afective (Neveanu, P.P. apud Verza, E. și Verza. F., 2011).

Afectivitatea deficientului mental este caracterizată printr-o mare labilitate, irascibilitate și explozii afective, astfel încât acesta, în stările conflictuale, reacționează diferit, fie prin opoziție

exprimată prin descărcări afective violente, fie prin demisie sau dezinteres, fie prin inhibiție, negativism sau încăpățănare. La indivizii cu această deficiență este prezentă de asemenea, situația de blocaj afectiv, pe fondul unei frustrări afective de ordin familial sau școlar care conduce la diminuarea, incapacitatea sau pierderea dinamismului de a reacționa la stimuli care, în mod natural, trebuie să declanșeze acțiunea.

În cazul deficiențelor de intelect se observă o imaturitate afectivă, prin prezența unor manifestări afective specifice vârstelor cronologice mai mici. De asemenea, la acești subiecți întâlnim foarte des și sentimentul de inferioritate datorat eșecurilor repetate pe care le au în activitate și în rezolvarea de probleme.

Manifestările emotive ale deficiențelor de intelect sunt exagerate comparativ cu stimulul care le-a produs. Cu toate acestea, manifestările lor exagerate nu sunt rezultate ale unor trăiri afective adânci și stabile, ci sunt efectul capacității reduse a scoarței cerebrale de a acționa asupra centrilor subcorticali. Capacitățile reduse de a-și controla expresiile emoționale îi împiedică pe indivizii cu deficiență de intelect să formeze relații personale cu anturajul apropiat.

Mihai Golu denumește motivația „o formă specifică de reflectare prin care se semnalează mecanismelor de comandă-control ale sistemului personalității o oscilație de la starea de echilibru, un deficit energico-emoțional sau o necesitate ce trebuie satisfăcută” (Golu, M., 2005, pag 130).

Motivația este definită după Tinca Crețu ca un „ansamblu de stiluri sau mobiluri, precum trebuințe, montaje, tendințe, atracții, interese, convingeri, intenții, visuri, aspirații, scopuri și idealuri, care susțin din interior realizarea anumitor acțiuni, fapte și atitudini” (Crețu Tinca apud Verza, E. și Verza, F., 2011, pag. 211). În ceea ce privește motivația, la deficienții de intelect, sunt predominante interesele și scopurile apropiate, trebuințele momentane și capacitatea redusă de concentrare a atenției, dar și neputința de a prevedea momentele mai importante ale activității ce îl fac să aibă dese insuccese. Acest fapt, determină instalarea negativismului și a descurajării, a lipsei aspirațiilor și a efortului în fața sarcinii.

Comunicarea este o formă particulară a relației de schimb între două sau mai multe persoane sau grupuri de persoane. La deficientul mintal, limbajul se caracterizează prin rigiditate și inerție specifice nivelului gândirii. Apariția vorbirii este întârziată la indivizii cu deficiență de intelect, iar exprimarea prin propoziții este făcută cu dificultate.

Dezvoltarea întârziată a limbajului privește toate aspectele sale precum aspectul fonetic, lexical, semantic, gramatical, atrăgând după sine frecvența mare a tulburărilor limbajului. Tulburările limbajului la deficientul mintal sunt sindromul de nedezvoltare a vorbirii, dizartria, disfonia și tulburările de percepție auditivă și vizuală și tulburări praxice ale organelor fonoarticulatorii.

„**Atenția** reprezintă o formă superioară de activare psihofiziologică, prin care se asigură o desfășurare optimă a proceselor psihice cognitive și a oricărei activități teoretice sau practice, destinată atingerii unui scop” (Verza, E. și Verza, F., 2011, pag. 189). Atenția îndeplinește o serie de funcții, o funcție de pregătire și orientare selectivă a subiectului în vederea efectuării unei activități mentale sau motorii, o funcție de detectare și selectare a obiectului acțiunii, de fixare și menținere a scopului, a mijloacelor și a motivației acțiunii și ultima funcție fiind de integrare și evaluare a rezultatelor acțiunii.

Pentru ca atenția să poată fi dezvoltată la cei cu deficiență de intelect, acestia trebuie antrenați la exerciții specifice, de preferință cu caracter ludic, pentru că astfel este stimulată

capacitatea lor de a fi atenți, inițial involuntar, prin trezirea curiozității și a interesului, iar apoi printr-un mod voluntar. *Atenția involuntară* este cea care poate fi captată și menținută cu o oarecare ușurință. *Atenția voluntară* este superioară prin eficiența pe care o asigură activității psihice, în principal activității cognitive, dar prezintă dezavantajul unei distrageri mai rapide.

Atenția indivizilor cu deficiență de intelect este caracterizată fie prin insuficientă concentrare și stabilitate, fie, dimpotrivă, prin fizare rigidă pe anumite aspecte. Este foarte important ca atenția lor să fie întreținută pe tot parcursul activității de învățare, dacă se doresc rezultate bune la finalul activităților cu specific de învățare. În ceea ce privește atenția oamenilor cu deficiență de intelect față de cea a oamenilor normali, ea diferă nu doar prin aspectul performanțelor, ci și prin cel al modalității organizatorii. Atenția se manifestă diferit, în funcție de gravitatea deficienței. **Voința** este o formă superioară de autoreglaj, o capacitate și proces psihic de conducere a activității sub toate aspectele ei.

Tinca Crețu descrie voința ca fiind „ procesul psihic de reglaj superior prin intermediul mecanismelor verbale, constând în mobilizarea și concentrarea energiei psihonervoase în vederea biruirii obstacolelor și atingerea scopurilor stabilite constient anterior” (Crețu Tinca apud Verza, E. și Verza, F., 2011, pag. 217).

La indivizii cu deficient de intelect, actul voluntar este mai dificil de realizat, datorită slabei dezvoltări a funcției semiotice, implicată în limbaj, în gândire, în imaginație. Un alt aspect care face ca actul voluntar să fie greu de realizat este „ fuga de efort”, ce este o manifestare a ceea ce în psihopedagogia specială este cunoscut sub termenul de „vâscozitate genetică”. Datorita aceleiași caracteristici, deficientul de intelect preferă de cele mai multe ori să preia hotărârile și să imite comportamentul altora.

Antrenarea și consolidarea unor trăsături caracteriale pozitive reprezintă un obiectiv important al educației copiilor cu deficiență de intelect.

Metodologia cercetării

Scopul cercetării

Scopul cercetării este de a evidenția trăsături de personalitate, implicate în evoluția adaptării la cerințele specifice pregătirii profesionale ale elevilor cu dizabilități intelectuale.

Obiectivele cercetării

O 1 – Identificarea trăsăturilor de personalitate ale elevilor cu dizabilități intelectuale, care influențează formarea lor profesională.

O 2 – Evidențierea trăsăturilor de personalitate a elevilor cu dizabilități intelectuale și a profilului de interese profesionale, în vederea integrării lor într-o profesie.

Ipotezele cercetării

I 1 – Presupunem că specificul pregătirii pentru muncă a elevilor cu dizabilități intelectuale depinde de prezența unor trăsături de personalitate recomandate de anumite profesii.

I 2 – Presupunem că elevii cu dizabilități intelectuale manifestă interes pentru pregătirea lor profesională, în măsura în care specificul meseriei pentru care sunt instruiți reflectă profilul lor de interese.

Eșantioanele cercetării

Instrumentele cercetării lotului de subiecți au fost: Inventarul E. P. I. (Eysenck Personality Inventory), într-o formă simplificată și Inventarul de interese profesionale (după tipologia lui Holland). Acestea au fost aplicate individual pe un eșantion de 10 elevi, în Martie 2015.

Instrumentele cercetării au fost aplicate la sediul Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă „Albatros”, Constanța.

Eșantionul cuprinde elevi cu deficiență ușoară sau moderată de intelect ($IQ < 70$), cu vârsta între 19-22 de ani.

În cercetarea de față au fost foarte importante domeniile de calificare și formele de învățământ ale Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă „Albatros” din Constanța.

Domeniile de calificare ale acestui centru sunt:

- Turism și alimentație
- Industrie textilă și pielărie
- Estetică și igiena corpului omenesc

Forme de învățământ prezente în Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă „Albatros” sunt liceu tehnologic și școală postliceală. Atât liceul tehnologic cât și școala postliceală cuprind câte trei ramuri fiecare, precum: Liceul tehnologic (Tehnician în gastronomie, Industrie textilă și pielărie, Coafor stilist); Școala postliceală (Tehnician nutritionist, Industrie textilă și pielărie, Cosmetician).

Acestea pregătesc tinerii pentru o meserie. Alegerea profilului este făcută în funcție de capacitățile, personalităților tinerilor dar și de ceea ce le place să facă pe viitor.

Metode și tehnici utilizate în cercetare

Inventarul E. P. I. (Eysenck Personality Inventory)

H. J. Eysenck are o concepție originală despre personalitate, fundamentată pe un număr foarte mare de cercetări ce se întind pe mai bine de o jumătate de secol. Această concepție este materializată într-o serie de instrumente de evaluare a unor caracteristici de personalitate. Eysenck a consacrat toate eforturile sale pentru a descifra bazele biologice ale personalității. Personalitatea ca și inteligenta, în concepția sa, au o situație comună, sunt configurate printr-un dat genetic care reprezintă aspectul lor genotipic, aspect care doar în limite foarte restrânse poate fi modificat de condițiile fenotipice, adică prin ansamblul factorilor sociali, educaționali care determină istoria individuală.

Inventarul de interese profesionale (după tipologia lui Holland)

Instrument utilizat în autoevaluare, poate fi folosit în varianta de autoadministrare, autoscorare și autointerpretare. Scopul principal al testului îl reprezintă evaluarea în vederea consilierii profesionale, noi inasa vream sa evidentiem modul în care persoanele fac alegeri vocaționale și profesionale și modul în care se manifestă satisfacerea profesională și vocațională.

Prezentarea, analiza și interpretarea rezultatelor cercetării

Ambele probe au fost aplicate pe un eșantion de 10 de elevi cu dizabilități intelectuale, ai Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă „Albatros” Constanța, cu vârste cuprinse între 19 și 22 de ani, atât fete cât și băieți.

Inventarul E. P. I. (Eysenck Personality Inventory) – Forma A

În 1964 elaborează Eysenck Personality Inventory (E.P.I.) - ce conține scale pentru

minciună (L), extraversie / introversie (E) și nevrotism (N). El are 2 forme : A și B, fiecare cu 57 de itemi. În cercetarea de față a fost folosită forma A. Itemii au fost formulați special, într-o terminologie accesibilă pentru a face chestionarul administrabil, aplicabil unor subiecți cu nivel de instrucție mai scăzut.

Acesta a fost administrat individual, dar poate fi realizat și în grup.

Instrucțiunile de administrare, itemii chestionarului și scalele de scorare și interpretare sunt prezentate în anexa nr. 1, iar rezultatele obținute sunt înscrise în anexa nr. 2

Scorurile finale ale celor 3 scale sunt:

- pe **scala L** (minciuna), cu 9 itemi, nu s-au înregistrat valori care să invalideze profilul;
- pe **scala N** (nevrotism), cu 23 itemi, nu s-au înregistrat valori care să prezinte elemente simptomatice ale nevrotismului;
- pe **scala E** (extraversie/introversie/ambiversie), cu 25 itemi, s-au înregistrat următoarele valori individuale (tabel nr.1), reprezentate procentual la nivelul lotului (tabel nr. 3) și cu ajutorul histogramei (fig. nr.1) astfel:

Tabel nr. 1– Rezultate obținute pentru fiecare trăsătură de personalitate

Subie cți	Scala E			Scala N	Trăsătura dominantă
	Scala L	<i>Extrave rs</i>	<i>Introver s</i>		
S 1	5	17		17	Extravert
S 2	5	11		14	Extravert
S 3	5	15		8	Extravert
S 4	4	15		16	Extravert
S 5	5	20		11	Extravert
S 6	5	11		17	Extravert
S 7	4	10		4	Extravert
S 8	2		3	11	Introvert
S 9	4			6	Ambivert
S 10	4			5	Ambivert

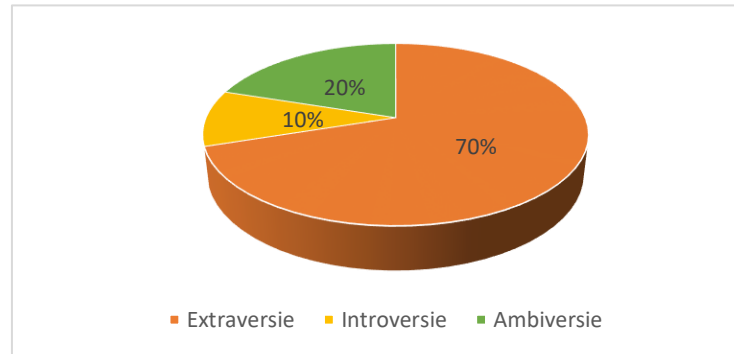

Fig. nr. 1– Tipurile de personalitate evidențiate de E.P.I. forma A:

Tabel nr. 2 – Tipurile de personalitate evidențiate de E.P.I. forma A:

Nr. crt.	Unitate de măsură	Extraversie	Introversie	Ambiversie
1	Număr subiecți	7 subiecți	1 subiect	2 subiecți
2	Procentaj %	70%	10%	20%

Cu ajutorul diagramei de mai sus observăm că dintre subiecți, 70% au o personalitate de tip extravert, aceștia sunt majoritari. Cei mai puțini dintre tinerii cu deficiență de intelect, respective 10% au înregistrat o personalitate de tip introvert și 20% dintre aceștia au personalitatea de tip ambivert.

Subiecții din lotul experimental, fie sunt realmente extraverți sau, mai ales în cazul persoanelor cu dizabilități intelectuale, predomină “tipul excitabil”, adică personalitățile unde excitația neurologică este dominant fiind afectate și mobilitatea și echilibrul dintre cele două procese nervoase elementare, excitația și inhibiția.

Inventarul de interese profesionale (Holland)

Inventarul original conține 120 de itemi. Din motive precum: gradul ridicat de generalitate conceptuală și a numărul prea mare al itemilor ce conduc la scăderea concentrării atenției elevilor și a cooperării în parcurgerea chestionarului, acesta a fost modificat, chestionarul având în forma finală 60 de itemi.

Așadar, chestionarul a fost adaptat nivelului cunoștințelor și de intelect al elevilor cu deficiențe de intelect chestionați, eliminând acele întrebări cu un grad ridicat de generalitate conceptuală. În anexa nr. 1 este prezentată forma adaptată a chestionarului, iar rezultatele obținute se găsesc în anexa nr.3.

Tabel nr.3- Rezultate tipuri de interese și tipul de personalitate dominant:

Subiecți	Realist	Investigativ	Artistic	Social	Întreprinzător	Convențional	Tip de personalitate
S 1	17	11	7	10	11	13	Realist
S 2	9	9	6	11	8	12	Convențional
S 3	2	10	20	7	9	14	Artistic
S 4	0	16	10	12	3	8	Investigativ
S 5	2	8	8	10	5	3	Social
S 6	6	8	15	10	8	10	Artistic
S 7	2	5	7	11	12	9	Întreprinzător
S 8	6	0	2	7	11	4	Întreprinzător
S 9	2	8	8	10	5	3	Social
S 10	9	9	6	11	8	12	Convențional

În continuare am realizat un tabel (tabelul nr. 5) și o diagramă (figura nr. 3) în care am evidențiat tipurile dominante de interese ale elevilor cu deficiență de intelect.

Tabelul nr. 4 – Tipurile de interese evidențiate de Inventarul de interese profesionale:

Nr. crt.	Unitate măsură	Realist	Investigativ	Artistic	Social	Întreprinzător	Convențional
1	Nr. Subiecți	1 subiect	1 subiecți	2subiecți	2 subiecți	2 subiecți	2 subiecți
2	Procentaj %	10%	10%	20%	20%	20%	20%

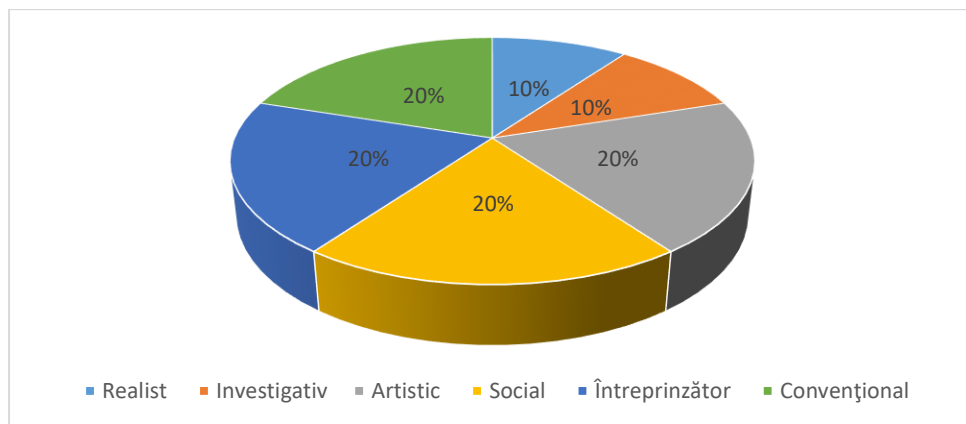

Fig. nr. 2 – Tipurile de interese evidențiate cu Inventarul de interese profesionale:

Interpretând diagrama de mai sus, observăm că 10 % dintre tinerii cu deficiență de intelect sunt de tipul **Realist**, care pot fi descriși astfel: **supus, franc, sincer, încăpățânat, agresiv, manifestă dificultăți în comunicarea sentimentelor, îi displac activitățile sociale și educaționale, materialist, modest, perseverent, practic, timid.** 10% de tipul **Investigativ: rigid și independent pe de o parte, dezordonat, lipsit de simțul practic, impulsiv pe de altă parte;** 20% de tip **Convențional: înclinat spre activități de lucru cu cifre și documente, spre un mediu de muncă îngrijit, detaliat, bazat pe instrucțiuni clare;** 20% de tip **Artistic: complicat, emoțional, dezordonat, expresiv, idealist, imaginativ, impulsiv, independent, introspectiv, intuitiv, nonconformist, deschis, original.** Tot 20%, de tip **Social: convingător, cooperant, prietenos, generos, idealist, amabil, răbdător, responsabil, sociabil, înțelegător, îi place să i se dea atenție, îi place să fie lider.**

- Cu ajutorul interpretărilor celor două teste aplicate tinerilor cu deficiență de intelect și ținând cond de domeniile de calificare din Centrul Școlar „Albatros”, Constanța , am realizat un tabel (tabel nr. 6) și o diagramă (figura nr. 4) care stabilesc în care domeniu de calificare se potrivește fiecare tânăr în funcție de temperamentul și tipul de personalitate.

Tabel nr. 5 – Tabel grafic cu încadrarea tinerilor în funcție de domeniile de calificare și formele de învățământ ale Centrului Școlar „Albatros”, Constanța:

Domenii de calificare/forme învățământ	de de	Tip de temperament/ personalitate	Subiecți		
Tehnician gastronomie	în	extraverți	investigativ	sociabilitate	3, 4, 5, 6, 7, 2, 1
			întreprinzător		
			convențional		
			Artistic		
Industrie textilă și pielărie	și	introverți	Realist	-	10, 8, 9
			intreprinzător		
		ambiverți	convențional		
			sociabil		
Coafor	și	extraverți	investigativ	-	
			intreprinzător		
		ambiverți	Artistic		

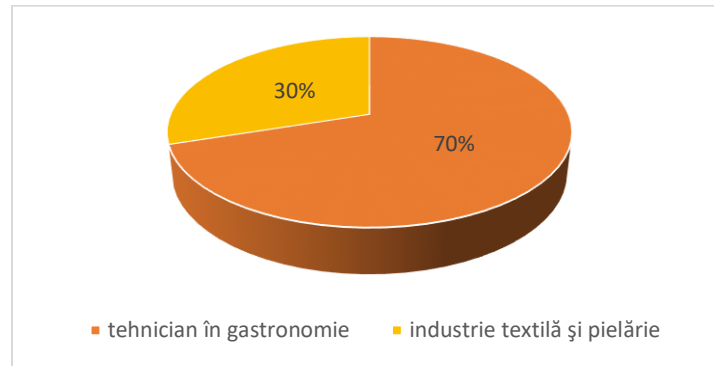

Figura nr. 3 - Încadrarea tinerilor în funcție de domeniile de calificare și formele de învățământ ale Centrului Școlar „Albatros”, Constanța:

În figura de mai sus se observă că majoritatea subiecților pot fi încadrați în funcție de răspunsurile la chestionare. Majoritatea de 70% dintre tineri au fost considerați drept potriviți pentru domeniul de tehnician în gastronomie, iar restul subiecților de 30% pot fi încadrați în domeniul industriei textile și pielărie.

Concluzii

În această cercetare a fost urmărită pregătirea pentru muncă a elevilor cu dizabilități în învățământul special, așa cum sugerează și titlul lucrării.

În acest sens am ales un lot experimental format din 10 tineri cu deficiență de intelect asupra cărora am aplicat câteva teste psihologice. Prin analiza și interpretarea testelor am reșit să cunoaștem mai bine subiecții și să identificăm care sunt cele mai potrivite domenii de muncă pentru acești tineri. Primul test aplicat, adică Inventarul E. P. I. (Eysenck Personality Inventory), scoate în evidență cele trei tipuri de personalitate după H. J. Eysenck precum: tipul extravert, tipul introvert și tipul ambivert. În urma interpretării am concluzionat că majoritari sunt elevii cu o personalitate de tip extravert, urmați de cei cu personalitatea de tip ambivert iar cei mai puțini fiind introverți.

Cel de-al doilea test aplicat a fost Inventarul de interese profesionale (după tipologia lui Holland), care a fost folosit în vederea identificării modului în care persoanele fac alegeri vocaționale și profesionale și explică felul în care se manifestă satisfacerea profesională și vocațională. Holland se bazează pe 6 tipuri de personalitate: Realist, Investigativ, Artistic, Social, Întreprinzător și Convențional.

Aplicând și interpretând testul am aflat că din întregul eșantion, tipul realist și cel investigativ reprezintă 10% fiecare, iar 20% este reprezentat de fiecare dintre: tipul convențional, întreprinzător, social și artistic. Din asocierea și interpretarea celor două teste aplicate tinerilor cu deficiențe, am constatat că pentru anumite tipuri de temperament se potrivesc anumite meserii, astfel, am ajuns la rezultatele ce se căutau la începutul cercetării. Mai exact, în urma cercetării am aflat domeniile de muncă potrivite pentru tinerii cu deficiențe de intelect. În funcție de răspunsurile la teste, 70% dintre tineri au fost considerați drept potriviți pentru domeniul de tehnician în gastronomie, iar restul subiecților de 30% pot fi încadrați în domeniul industriei textile și pielărie.

Principalul obiectiv al acestei lucrări a fost acela de a identifica căror domenii de muncă li se potrivesc tinerii cu deficiență.

Cu ajutorul testelor folosite și amintite mai sus, am reușit să ating toate obiectivele. De asemenea, la începutul lucrării am stabilit ipoteze care s-au verificat de-alungul întregii cercetări.

În concluzie, majoritatea acestor tineri sunt potriviți la sfârșitul liceului pentru meserii din domeniul gastronomie.

Bibliografie

- Allport, G.W. (trad.1981). Structura și dezvoltarea personalității. București: E.D.P.
- Avramescu, Monica Delicia. (2006). Defectologie și logopedie, Ediția a II-a. București: Editura Fundației România de mâine.
- Carantină, D., Totolan, D. (2007). Psihopedagogie special. Constanța: Ovidius University Press.
- Dumitru, I. (2008). „Consiliere psihopedagogică”. București: Editura Polirom.
- Eric, W., Ghislain, M. (2012). Evaluare și intervenție în cazul comportamentelor provocatoare- Autism și/sau deficiență intelectuală. Iași: Editura Fides.
- Gherguț, A. (2007). Sinteze de psihopedagogie specială, Ediția a II-a. Iași:, Iași: Editura Polirom.
- Golu, M. (2007). Fundamentele psihologiei, Volumul II. București: Editura Fundației România de mâine.
- Golu, M. (2005). Bazele psihologiei generale, Ediția a II-a. București: Editura Universală.
- Golu, P. (1974). Psihologie socială. București: Editura Didactică și pedagogică.
- Jigău, M., (coordonator), Botnariuc, P., Chiru Mihaela, ș.a. (2003). Consilierea carierei adulților. București: Institutul de Științe ale Educației.
- Jigău, M. (2001). Consilierea carierei. București : Editura Sigma.
- Maslow, A.H. (2008). Motivație și personalitate. București: Editura Trei.
- Moraru Monica. (2013). Consiliere și orientare. Elemente de formare a profesorilor. Constanța: Ovidius University Press.
- Moraru, Monica. (2009). Consiliere vocațională, Constanța: Universitatea Ovidius.
- Plosca, M., Mois, A. (2001). Consiliere privind cariera. Cluj-Napoca : Editura Dacia.
- Popescu-Neveanu, P. (1976). Curs de Psihologie generală, Volumul I. București.
- Radu, Gh. (2000). Psihopedagogia școlarii cu handicap mintal. București: Ed. Pro Humanitate.
- Radu, Ghe. (2000). Psihopedagogia școlarii cu handicap mintal. București: Editura Pro Humanitate.
- Roșca, M. (1967). Psihologia deficienților mintali. București: Editura Pro Humanitate.
- Rusu, C. (1998). Handicap – Readaptare – Integrare. București : Editura Pro Humanitate.
- Sillamy, N. (1996). Dicționar de psihologie Larousse. București.
- Stoltz Gabriela. (2000). Eșec Școlar. Risc de eșec social. București : Editura Victor.
- Străchinaru, I. (1994). Psihopedagogie specială, VOL. I. București : Editura Trinitas.
- Strongman, K.T. (2012). Psihologia vieții de zi cu zi. București : Editura Trei.
- Șuteu, T. (1978). Cunoașterea și autocunoașterea elevilor. București: Editura Politică.
- Verza, E. și Verza, F.E. (2011). Tratat de Psihopedagogie Specială. București: Editura Universității.

Verza, E. (1998). Manual de Psihopedagogie special. București: Editura Didactică și pedagogică.

Zlate, M. (2009). Fundamentele psihologiei. Ediția a IV-a. Iași: Editura Polirom.

Instrucțiuni:

Chestionarul cuprinde 57 de întrebări, care se referă la modul în care vă comportați, în care acționați.

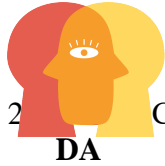
Nu există răspunsuri corecte sau greșite, acest chestionar nefiind un test de inteligența sau de aptitudini, ci doar o măsură a modului în care dvs. vă comportați.

Nu omiteți nicio întrebare și răspundeți printr-un sigur răspuns, da sau nu, în măsura în care enunțul se potrivește stilului dumneavoastră de a acționa, de a vă comporta.

1. Vă place să treceți prin situații care vă dau emoții?
DA **NU**
2. Simțiți adesea nevoia de prieteni care să vă înțeleagă, să vă consoleze?
DA **NU**
3. De obicei sunteți nepăsător?
DA **NU**
4. Suportați greu un refuz?
DA **NU**
5. Vă gândiți mult înainte de a face ceva?
DA **NU**
6. Dacă vă angajați să faceți un lucru, vă țineți promisiunea indiferent de urmări?
DA **NU**
7. Cei din jur considera că sunteți un om cu toane, schimbător?
DA **NU**
8. Acționați și vorbiți rapid, fără să stați prea mult pe gânduri?
DA **NU**
9. Vi se întâmplă vreodată să fiți nefericit fără un motiv serios?
DA **NU**
10. Ați face orice atunci când sunteți pus la ambiție?
DA **NU**
11. Vă simțiți dintr-o dată timid când trebuie să intrați în vorbă cu o persoană necunoscută care va atrage?
DA **NU**
12. Vi se întâmplă în diverse ocazii să vă pierdeți calmul și să vă enervați?
DA **NU**

13. Acționați deseori după inspirația din acel moment?
DA **NU**
14. Vi se întâmplă deseori să fiți necăjit de lucruri pe care n-ar trebui să le faceți sau spuneți?
DA **NU**
15. Preferați în general tovărășia cărților decât a oamenilor?
DA **NU**
16. Vă simțiți cu ușurință jignit?
DA **NU**
17. Vă place mult să ieșiți în oraș?
DA **NU**
18. Vi se întâmplă să aveți gânduri și idei care n-ați vrea să fie cunoscute de alte persoane?
DA **NU**
19. Vă simțiți uneori plin de energie, iar alte ori apatic, abătut?
DA **NU**
20. Preferați să aveți prieteni puțini?
DA **NU**
21. Aveți obiceiul de a visa cu ochii deschiși, de a vă lăsa purtat de gânduri?
DA **NU**
22. Dacă cineva țipă la dumneavoastră, îi răspundeți pe același ton?
DA **NU**
23. Vă încercă deseori sentimente de vinovăție?
DA **NU**
24. Se poate spune că modul dumneavoastră de a trăi este bun și că poate fi dat ca exemplu?
DA **NU**
25. La o petrecere puteți să vă distrați foarte bine?
DA **NU**
26. Vă apreciați că fiind câteodată molatic, câteodată extrem de nervos?
DA **NU**
27. Sunteți considerat un om plin de viață?
DA **NU**
28. După ce ați realizat un lucru important rămâneți cu impresia că l-ați fi putut face mai bine?

30. Bârfiți câteodată?
DA **NU**
31. Aveți noaptea gânduri care va împiedica să dormiți?
DA **NU**
32. Dacă aveți nevoie de o lămurire mai degrabă întrebați pe cineva decât să căutați într-o carte?
DA **NU**
33. Aveți palpitații la inimă?
DA **NU**
34. Vă plac activitățile care cer o atenție deosebită?
DA **NU**
35. Aveți uneori frisoane sau tremurături?
DA **NU**
36. Dacă ați putea intra într-un cinematograful fără să plătiți și știind că nu veți fi prins, ați face-o?
DA **NU**
37. Va displace să fiți într-un grup de oameni care-și fac farse, glume?
DA **NU**
38. Vă enervați ușor?
DA **NU**
39. Vă plac situațiile în care trebuie să acționați repede?
DA **NU**
40. Va tulbura imaginea unor lucruri rele care vi s-ar putea întâmpla?
DA **NU**
41. Sunteți în general comod în felul dvs. de a vă mișca?
DA **NU**
42. Vi s-a întâmplat vreodată să întârziați la o întâlnire sau la serviciu?
DA **NU**
43. Aveți multe vise urâte sau coșmaruri?

4. Vă place atât de mult să vorbiți încât uneori vă adresați cu ușurință unor persoane necunoscute?

DA **NU**

45. Aveți junghiuri și dureri?

DA **NU**

46. Ați fi foarte nefericit dacă cercul de prieteni ar lipsi în majoritatea timpului?

DA **NU**

47. Vă considerați o persoană nervoasă?

DA **NU**

48. Printre oamenii pe care îi cunoașteți vă sunt unii antipatici?

DA **NU**

49. Credeți că aveți suficientă încredere în dumneavoastră?

DA **NU**

50. Sunteți cu ușurință jignit de criticile la adresa dvs. sau a munci dumneavoastră.?

DA **NU**

51. Vă este greu să vă distrați bine la o petrecere?

DA **NU**

52. Aveți deseori sentimente de inferioritate?

DA **NU**

53. Puteți să antrenați cu ușurință o petrecere în general plicticoasă?

DA **NU**

54. Vi se întâmplă câteodată să vorbiți despre lucruri despre care nu știți nimic?

DA **NU**

55. Vă faceți griji legate de sănătatea dumneavoastră?

DA **NU**

56. Vă place să faceți glume, farse altora?

DA **NU**

57. Suferiți de insomnii?

DA **NU**

ANEXA 2

INVENTAR DE INTERESE PROFESIONALE

În inventarul care urmează sunt date mai multe activități. Pe foaia de răspunsuri alăturată va trebui să treci în dreptul numerelor de ordine corespunzătoare, în căsuța albă, o cifră care va semnifica dacă activitatea respectivă îți place, îți displace sau îți este indiferentă.

Astfel: 2 – dacă îți place acea ocupație; 1 – dacă îți este indiferentă; 0 – dacă îți displace acea ocupație

1. Să repari ceasuri și bijuterii.
2. Să numeri bani (persoana care să primească și să dea bani la o bancă).
3. Să intervievezi persoane în legătură cu problemele comunitare.
4. Să cânti pe o scenă.
5. Să repari motoare de automobile.
6. Să cumperi marfă pentru un magazin mare.
7. Să fii artist.
8. Să faci mobilier.
9. Să lucrezi cu mașini de calculat sau de copiat într-un birou.
10. Să citești cărți, reviste științifice.
11. Să scrii povestiri scurte.
12. Să lucrezi pe o macara.
13. Să faci rezervări pentru zboruri de avioane, pentru hoteluri, într-un birou de voiaj.
14. Să intervievezi muncitori care au nemulțumiri la locul de muncă.
15. Să faci desene animate.

18. Să dai sfaturi privind legislația, oamenilor săraci.
19. Să studiezi cauzele bolilor de inimă.
20. Să conduci un restaurant mare.
21. Să ții evidența mărfurilor, rechizitelor, etc.
22. Să ai grijă de oamenii bolnavi.
23. Să utilizezi matematica pentru a rezolva problemele tehnice și științifice.
24. Să conduci un tractor cu remorcă.
25. Să lucrezi cu cifre într-un birou de afaceri.

26. Să ajuți persoanele care au ieșit din închisoare să-și găsească loc de muncă.
27. Să fii medic chirurg.
28. Să fii președinte de bancă.
29. Să fii cântăreț de jazz.
30. Să faci, să repari, să refinisezi mobilă.
31. Să citești articole despre muzică și artă.
32. Să ajuți oamenii în alegerea unei cariere.
33. Să examinezi efectele aerului poluat asupra mediului.
34. Să ocupi o poziție de lider.
35. Să instalezi sau să repari telefoane.
36. Să urmezi un curs de matematică pentru afaceri.
37. Să fii agent imobiliar.
38. Să asculți marii muzicieni.
39. Să lucrezi în construcții.
40. Să scrii o piesă de teatru.
41. Să folosești calculatorul pentru date contabile.
42. Să planifici activitatea altora.
43. Să introduci informațiile în calculator.
44. Să fii asistent medical într-un laborator.

47. Să urmezi un curs de biologie la școală sau la universitate.
48. Să scrii reportaje pentru reviste.
49. Să fii funcționarul care păstrează datele referitoare la câștigurile lucrătorilor.
50. Să fii judecător.
51. Să pictezi animale sau peisaje.
52. Să lucrezi ca paznic sau custode.
53. Să înveți să ajuți oameni din țările nedezvoltate.
54. Să fii recepționar la un hotel.
55. Să fii medic și să ajuți la prevenirea bolilor.
56. Să călătorești prin țară pentru a vinde produsele companiei.
57. Să repari lucrurile din gospodărie.
58. Să operezi cu cifre pe un computer
59. Să coordonezi, să conduci programul sportiv pe un teren de sport.
60. Să ajuți cercetătorii științifici în experimente de laborator.

ANEXA 3

Tabel răspunsuri la Inventarul de personalitate Eysenck (EPI formă A)

Nr. crt.	Nume și prenume	Scala L DA:6,24,36 NU:12,18,30,42 48,54	Scala E DA:1,3,8,10,13,17,22, 25,27,39,44,46,49,53,56 NU:5,15,20,29,32,34,37 41,47,51	Scala N DA:2,4,7,9,11,14,16 19,21,23,26,28,31,33, 35,38,40,43,45,50,52, 55,57 NU: --	Scor final	Rezultat final
1	S.B	DA: 6,24, NU: 12,18,42	DA: 1,3,8,10,13,17,22, 25,27,39,46,49,56 NU:15,20,37,51	DA:2,4,7,9,11,19,21,23,26,31,33,35,38,40,45,52,57	L=5 E=17 N=17	<i>extravertit</i>
2	I.M	DA: 6,24 NU:12,18,54	DA: 1,3,,17,39,46,56 NU: 5,15,20,37,47	DA: 2,9,11,14,19,21,23, 26,31,33,35,40,50,52	L = 5 E = 11	

3	N.P	DA: 6 NU: 12,18,30,42	DA: ,10,13,17,22,25,27, 46, 49,53 NU: 20,29,32,34,41,47	DA: 2,9,11,16,28,33,50,55	L = 5 E = 15 N = 8	<i>extraverti t</i>
4	M.J	DA: 6, NU: 12, 42, 54	DA: 8,10,13,22,27,39,44,46, NU: 5,15, 20,29,41,47,51	DA: 2,4,7,14,19,21,23,26, 28,31,33,35,40,43,45,52,	L =4 E = 15 N = 16	<i>extraverti t</i>
5	S.A	DA: 6, 24 NU: 12,30,42	DA: 1,8,10,13,17,22,27, 39,44,46,49,56 NU: 5,15,29,32,37,41,47,51	DA: 2,7,9,11,14,16,19,23,28,33, 50	L = 5 E = 20 N = 11	<i>extraverti t</i>

6	M.I.	DA: 6,24 NU: 12,30,54	DA: 1, 8, 10, 44, 46,49,53, NU: 15, 20,29,47	DA: 2, 4, 9, 11, 16, 19,23,26,31,33,35,40,43, 45,50,55,57	L = 5 E = 11 N = 17	<i>extravertit</i>
7	S.A	DA: 6, 24 NU: 12, 48	DA: 8,17,25,27,44,46,53 NU: 20,47,51	DA: 2, 4,7,11,23,28,31,33, 40,43,50,55,57	L = 4 E = 10 N = 4	<i>extravertit</i>
8	S. M.	DA: 6 NU: 54	DA: 17, NU: 34, 47	DA: 7, 9, 11, 19, 21, 26, 28, 40, 50, 52, 55	L = 2 E = 3 N = 11	<i>introvertit</i>
9	A.I	DA: 6, 24 NU: 12, 18	DA: 17, 46 NU: 15, 37, 41, 47	DA: 2, 9, 11, 14, 19, 21, 28, 40, 52, 55	L = 4 E = 6	<i>ambivert</i>

BLACKSEA JOURNAL

OF PSYCHOLOGY

eISSN: 2068-4649; Print ISSN: 2068-1186

The "Black Sea" Journal of Psychology

Vol. 6, Issue 2, 36-68, Fall, 2015

ISSN: 2068-4649

www.hsppsychology.ro

ambivert

10	A.R	DA: 36 NU: 18, 42, 54	DA: 22, NU: 5, 15, 29, 34	DA: 2, 4, 7, 9, 11, 16, 19, 21, 26, 31, 33, 35, 40, 45, 50, 52	N = 10 L = 4 E = 5 N = 16

Subject nr.1.: S.B.							0			
Nr.	I	II	III	IV	V	VI	32			
înt.							33			
1	1						2			
2						2				0
3				0						
4			0							
5	2						2			
6					2					2
7			2						0	
8	2									0
9						0				
10		0								2
11			0							
12	2								2	
13						1				
14					0					0
15			2							2
16		2							2	
17					2		0			
18				0					2	
19		1								2
20					2				2	
21						2				1
22				0						
23		0								2
24	2									2
25						2				
26				2						
27		2								
28						0				
29			0							
30	2									
N.	1	1	7	1	1	1				
b	7	1		0	1	3				

Nr. înt.	I	II	III	IV	V	VI	31	www.bspsychology.ro						
1	0						32							
2						2	33	2						
3				0			34						0	
4			0				35	1						
5	0						36							0
6					2		37						0	
7			0				38			0				
8	2						39	2						
9							40			1				
10		0					41							2
11			0				42					2		
12	0						43							0
13						1	44		0					
14					0		45						1	
15			1				46				2			
16		1					47		0					
17					2		48			2				
18				0			49							1
19		1					50						0	
20					2		51			2				
21						2	52	0						
22				2			53					2		
23		2					54							0
24	0						55		1					
25						2	56						1	
26				0			57	2						
27		0					58							2
28					0		59					1		
29			0				60		2					
30	2						N. b	9	9	6	11	8	12	

Subject nr.4.: M.J.

Nr. int.	I	II	III	IV	V	VI	31			2			
1	2						32			0			
2						2	33		1				
3				2			34				2		
4			2				35	0					
5	0						36						0
6					0		37				0		
7			2				38			2			
8	0						39	0					
9						2	40			2			
10		2					41						0
11			2				42			1			
12	0						43						2
13						2	44		0				
14					0		45				2		
15			2				46			2			
16		2					47		2				
17					0		48			2			
18				0			49						2
19		0					50					0	
20					2		51			2			
21						1	52	0					
22				0			53				0		
23		1					54						1
24	0						55		1				
25						2	56					1	
26				0			57	0					
27		0					58						0
28					2		59			2			
29			2				60		1				
30	0						N. b	2	10	20	7	9	14

Nr. int.	I	II	III	IV	V	VI	31			0			
1	0						32						
2						1	33			0			
3					2		34						2
4				2			35	0					
5	0						36						0
6						0	37						0
7						2	38				1		
8	2						39	0					
9						0	40			2			
10			2				41						1
11						0	42				2		
12	0						43						2
13						0	44		0				
14					0		45					2	
15				1			46				2		
16		2					47		1				
17						1	48			2			
18					0		49						2
19		0					50						1
20						0	51			2			
21						2	52	1					
22						0	53				2		
23			1				54						2
24	0						55		0				
25						0	56					2	
26					0		57	2					
27		0					58						0
28						0	59				2		
29				2			60		2				
30	0						N. b	6	8	15	10	8	10

Subject nr.7.: S.A.

Nr.	I	II	III	IV	V	VI	31			0				
înt.														
1	0						32			2				
2						2	33		0					
3				2			34					2		
4			0				35	0						
5	0						36							0
6					0		37					0		
7			1				38			1				
8	0						39	0						
9						1	40			2				
10		1					41							0
11			0				42				2			
12	0						43							2
13						2	44		0					
14					0		45					2		
15			1				46				0			
16		2					47		0					
17					1		48			0				
18				2			49							2
19		0					50					2		
20					1		51			2				
21						0	52	2						
22				0			53				0			
23		0					54							0
24	0						55		0					
25						0	56					2		
26				1			57	0						
27		0					58							0
28					2		59				2			
29			0				60		2					
30	0						N. b	2	5	7	11	12	9	

Subject nr.8.: S.M.														
int.	I	II	III	IV	V	VI	31							
1	0						32							
2							33		0			0		
3							34						2	
4				0			35	0						
5	0						36							0
6							37			2				0
7				0			38				2			
8	0						39	1						
9							40				0			
10		0					41							0
11						0	42					1		
12	2						43							0
13							44		0					
14							45			1			1	
15				0			46					1		
16		0					47		0					
17							48			0				
18							49							0
19		0					50						0	
20							51				0			
21							52	0						
22							53						1	
23		0					54							2
24	2						55		0					
25							56			0			2	
26							57	1						
27		0					58							0
28							59				2			
29							60		0					
30	0						N. b	6	0	2	7	11	4	

Nr. înt.	I	II	III	IV	V	VI	31			2			
1	0						32			0			
2						2	33		0				
3				2			34					2	
4			2				35	0					
5	0						36						0
6					2		37					0	
7			2				38			2			
8	0						39	0					
9						0	40			0			
10		0					41						1
11			0				42				0		
12	0						43						0
13						0	44		2				
14					1		45					0	
15			0				46				2		
16		0					47		0				
17					0		48			0			
18				2			49						0
19		0					50					0	
20					0		51			0			
21						0	52	0					
22				2			53				2		
23		0					54						0
24	0						55		2				
25						0	56					0	
26				0			57	2					

